

**Daniel Puciato, Bolesław
Goranczewski, Łukasz Kamalski**

**Potencjał turystyczny gminy Milicz w
świetle badań ankietowych**

Ekonomiczne Problemy Usług nr 52, 183-192

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

DANIEL PUCIATO, BOLESŁAW GORANCZEWSKI, ŁUKASZ KAMALSKI
Politechnika Opolska

POTENCJAŁ TURYSTYCZNY GMINY MILICZ W ŚWIETLE BADAŃ ANKIETOWYCH

Wprowadzenie

Turystyka jest zjawiskiem wielowymiarowym, pełniącym określone funkcje w obszarze gospodarczym, społecznym, przestrzennym, przyrodniczym oraz kulturowym. Jej rozwój przyczynia się do powstawania bezpośrednich, pośrednich i indukowanych skutków dla określonego obszaru recepcyjnego, mogących mieć charakter zarówno pozytywny, jak i negatywny¹. Ruch turystyczny koncentruje się najczęściej w miejscowościach charakteryzujących się odpowiednią dostępnością komunikacyjną oraz znacznym nasyceniem walorów turystycznych. Ma to zasadnicze znaczenie dla rozwoju odpowiedniej infrastruktury turystycznej, a tym samym dla dynamiki rozwoju obszaru recepcyjnego². W zależności od potencjału turystycznego turystyka może być czynnikiem polaryzującym, stymulującym bądź neutralnym dla rozwoju określonego regionu. Wpływ polaryzujący jest typowy dla gmin o bardzo wysokiej atrakcyjności turystycznej. Występują tu zarówno interesujące walory turystyczne, odpowiednio rozwinięta infrastruktura turystyczna i paraturystyczna, jak też ekonomiczne warunki do osiągnięcia dodatkowych, w porównaniu z innymi obszarami, korzyści. W wyniku tego powstają silne ekonomicznie podmioty gospodarcze, oferujące swoim klientom zróżnicowany i atrakcyjny pro-

---

¹ A. Kornak, A. Rapacz, *Zarządzanie turystyką i jej podmiotami w miejscowości i regionie*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2001, s. 29–30; *Ekonomika turystyki*, red. A. Panasiuk, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 54.

² W.W. Gaworecki, *Turystyka jako czynnik kształtowania gospodarki regionalnej (możliwości i uwarunkowania)*, w: *Strategia Rozwoju Turystyki na lata 2007–2013. Założenia teoretyczne jako inspiracja dla praktyki*, red. A. Dąbrowski, R. Rowiński, Wydawnictwo Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie, Warszawa 2006, s. 13–21.

dukt turystyczny. Wzrost ruchu turystycznego na tych obszarach przekłada się na rozwój innych dziedzin gospodarki lokalnej oraz tworzy warunki do kompleksowej specjalizacji gminy. Polega ona na ścisłym powiązaniu rozwoju wszystkich dziedzin gospodarki lokalnej z turystyką. W miejscowościach, w których dominującą rolę odgrywają inne niż turystyka dziedziny gospodarki, mamy do czynienia ze stymulującym jej wpływem na rozwój gminy. Pełni ona wówczas rolę dodatkowego czynnika pobudzającego w sposób pośredni gospodarkę lokalną. Neutralne znaczenie turystyki występuje natomiast w gminach, w których nie ma ona istotnego wpływu na rozwój społeczno-ekonomiczny, stanowi jednak jego uzupełnienie³.

Celem opracowania jest analiza potencjału turystycznego gminy Milicz. Materiał do niniejszej pracy stanowią dane uzyskane w wyniku badań przeprowadzonych w czerwcu 2008 roku wśród 200 losowo wybranych mieszkańców gminy w wieku od 19 do 66 lat (w tym 139 mężczyzn i 61 kobiet). Co trzeci ankietowany (33%) posiadał wykształcenie wyższe, 36,5% badanych miało wykształcenie średnie, 28,5% zasadnicze zawodowe, a 2% podstawowe. Respondenci pracowali najczęściej jako pracownicy fizyczni (38,5%) oraz pracownicy umysłowi (37,5%). Co dziesiąty badany był bezrobotnym lub emerytem, a co dwudziesty studentem. W badaniach wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego. Narzędziem badań był kwestionariusz ankiety, obejmujący pytania zamknięte, otwarte i półotwarte. Zastosowano ankietę audytoryjną, która charakteryzuje się tym, że podczas jej wypełniania ankiet jest w ciągłym kontakcie z respondentami i na bieżąco wyjaśnia wszystkie ewentualne niejasności. Na podstawie wyników badań ustalono liczebność oraz częstość odpowiedzi na poszczególne pytania ankiety.

1. Istota potencjału turystycznego

Potencjał turystyczny to „wszelkie zasoby strukturalne i funkcjonalne warunkujące rozwój turystyki na określonym terenie”⁴. Wyróżnić można następujące elementy potencjału turystycznego⁵:

1. Zasoby strukturalne:

- Walory turystyczne to elementy środowiska przyrodniczego i „poza-przyrodniczego”, które zarówno wspólnie, jak i każdy z osobna są przedmiotem zainteresowania turystów oraz współdecydują o atrakcyj-

---

³ A. Kornak, A. Rapacz, *Zarządzanie...*, *op.cit.*, s. 35–36; B. Meyer, *Turystyka jako ekonomiczny czynnik kształtowania przestrzeni*, WNUS, Szczecin 2004, s. 175–176.

⁴ J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, *Produkt turystyczny*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2005, s. 51.

⁵ *Ibidem*, s. 52–57; *Turystyka*, red. W. Kurek, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 23–27.

ności turystycznej obszaru. Wśród walorów turystycznych można wydzielić walory przyrodnicze (powstałe w wyniku działania sił natury) oraz walory antropogeniczne (powstałe w wyniku działalności człowieka). Do walorów przyrodniczych należy zaliczyć następujące elementy: osobliwości flory i fauny, skały, wąwozy, doliny, jaskinie, grotty, głązy i inne obiekty geologiczne. Część walorów przyrodniczych stanowią również obiekty, do których utworzenia przyczynił się człowiek, tj. zabytkowe parki, muzea przyrodnicze czy ogrody zoologiczne i botaniczne. Walory antropogeniczne obejmują natomiast: muzea, skanseny, zabytki, obiekty historyczne, miejsca martyrologii i pamięci narodowej, miejsca kultu religijnego oraz wydarzenia o charakterze kulturalnym, religijnym czy sportowym.

- Zagospodarowanie turystyczne to elementy zapewniające prawidłowe funkcjonowanie miejsca recepcyjnego oraz maksymalne zaspokojenie potrzeb turystów. W ramach zagospodarowania turystycznego wyróżnić można bazy: noclegową (obiekty hotelarskie oraz inne obiekty zakwaterowania zbiorowego), gastronomiczną (zakłady i punkty gastronomiczne znajdujące się w obiektach noclegowych oraz poza nimi), komunikacyjną (sieci dróg i połączeń komunikacyjnych, szlaki, wyciągi) oraz towarzyszącą (obiekty sportowo-rekreacyjne, pijalnie wód, tarasy widokowe, miejsca na pikniki).
  - Dostępność komunikacyjna wiąże się z możliwością dotarcia do obszaru recepcyjnego (dostępność zewnętrzna) oraz poruszania się po nim (dostępność wewnętrzna).
  - Istotne są także takie elementy, których nie można zaliczyć do żadnej z powyższych grup, tj. walory recepcji (przedsiębiorstwa świadczące usługi w zakresie organizacji i pośrednictwa turystycznego, punkty informacji turystycznej), infrastruktura komunalna (sieci: wodociągowa, gazowa, kanalizacyjna, elektryczna, telekomunikacyjna) oraz odpowiedni ład przestrzenny (wielkość i lokalizacja terenów, które w lokalnych planach zagospodarowania przestrzennego zostały zakwalifikowane jako tereny pod inwestycje turystyczne).
2. Zasoby funkcjonalne
- Ekonomiczne – uwarunkowania o charakterze ekonomicznym (podatki, ceny, stopy procentowe, kursy walut), brane pod uwagę podczas analizy opłacalności inwestycji turystycznych planowanych w miejscowości recepcyjnej.
  - Technologiczne – stwarzają możliwość pełniejszego wykorzystania istniejących walorów turystycznych oraz sprawniejszego funkcjonowania systemu turystycznego.

- Ekologiczne – wynikają ze świadomości ekologicznej różnych podmiotów (turystów, pracowników przedsiębiorstw turystycznych, władz, mieszkańców) oraz z realizowanej na danym obszarze recepcyjnym polityki ekologicznej, mającej na celu umożliwienie korzystania z zasobów przyrodniczych nie tylko przez obecne, ale i przyszłe pokolenia.
- Polityczne – działania podejmowane przez władze szczebla centralnego, regionalnego czy lokalnego, przejawiające się w realizowanej polityce turystycznej. Jej celem jest rozwój optymalnego, z punktu widzenia pojemności turystycznej danego obszaru, ruchu turystycznego i maksymalizacja korzyści, jakie wynikać mogą z rozwoju turystyki.
- Psychologiczne – dotyczą wizerunku obszaru turystycznego u potencjalnych turystów oraz jego mieszkańców.
- Społeczno-demograficzne – obejmują otwartość danej społeczności lokalnej, liczbę mieszkańców obszaru oraz strukturę społeczno-demograficzną społeczeństwa.
- Kulturowe – wiążą się z tradycjami, gościnnością, obrzędami, obyczajami, religią oraz elementami kultury mniejszości narodowych zamieszkujących określone obszary recepcyjne.

2. Charakterystyka gminy Milicz

Gmina miejsko-wiejska Milicz położona jest w południowo-wschodniej części województwa dolnośląskiego. Jest jedną z największych gmin w Polsce, a jej obszar zajmuje powierzchnię 435,61 km². Obejmuje ona swoim zasięgiem 52 sołectwa i 91 miejscowości. Gmina Milicz od strony północnej graniczy z gminami Jutrosin i Cieszków, od strony wschodniej z miastem Sulmierzyce oraz z gminami Odolanów i Sośnie, od strony południowej z gminami: Krośnice, Zawonia i Trzebnica, a od strony zachodniej z gminą Żmigród. Dobrze rozwinięta jest sieć komunikacyjna, gdyż gmina położona jest na trasie kolejowej Krotoszyn–Oleśnica, a na jej terenie znajduje się stacja przeładunkowa dla pociągów towarowych. Największą rolę w transporcie drogowym odgrywa droga krajowa nr 15, przebiegająca przez województwa: dolnośląskie, wielkopolskie, kujawsko-pomorskie oraz warmińsko-mazurskie. Ważną rolę odgrywa również droga wojewódzka nr 439, łącząca gminę ze Żmigrodem. Obszar gminy Milicz zlokalizowany jest na terenie trzech makroregionów fizyczno-geograficznych. Obniżenie Milicko-Głogowskie obejmuje Kotlinę Żmigrodzką (Kotlina Środkowej Baryczy i Równina Kuźnicka) oraz Kotlinę Milicką (Obniżenie Odolanowskie i Równina Kuźnicka). Wzgórza Trzebnickie obejmują Wzgórza Twardogórskie (Wzgórza Krośnickie), a w obrębie Wysoczyzny Kaliskiej wyróżnić można Wzgórza Cieszkowskie i Obniżenie Doliny Śląskiego Rowu. Na terenie gminy mieszka około 24 500 mieszkańców. Gmina Milicz ma charakter

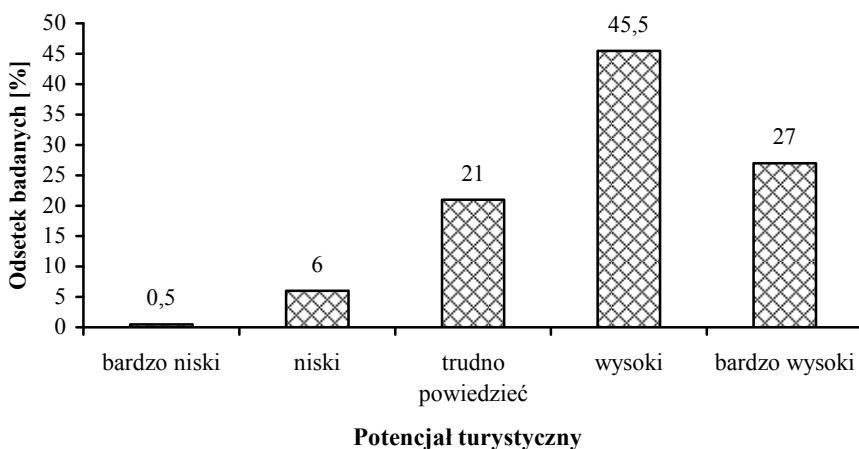
rolny i leśny, a głównymi obszarami działalności gospodarczej są tu: rolnictwo, hodowla ryb, leśnictwo, turystyka oraz działalność przemysłowa (budownictwo, produkcja artykułów spożywczych i odzieżowych, działalność wydawnicza i poligraficzna oraz produkcja maszyn i urządzeń). Działalność gospodarczą na terenie gminy prowadzi 2259 podmiotów. Najczęstszą formą organizacyjno-prawną jest przedsiębiorstwo jednoosobowe, a dominujące branże to handel i naprawy. Około 90% powierzchni gminy wchodzi w skład Parku Krajobrazowego Dolina Baryczy, a zlokalizowane na jej terenie Stawy Milickie tworzą jeden z największych w Europie kompleksów sztucznych stawów hodowlanych. Całkowita powierzchnia parku, znajdującego się na terenie województw dolnośląskiego i wielkopolskiego, między Żmigrodem a Odolanowem, wynosi 87 040 ha. Główną rzeką tego obszaru jest Barycz, stanowiąca największy na terenie Dolnego Śląska prawobrzeżny dopływ Odry. Znaczna część doliny pośnięta jest lasami, pomiędzy którymi znajdują się pola uprawne, pastwiska i łąki. Najcenniejszymi elementami przyrodniczymi parku są kompleksy stawów rybnych, lasy łęgowe, grądy niskie i olsy. Bardzo bogata jest ornitofauna, w skład której wchodzi 166 gatunków łęgowych ptaków. Do najcenniejszych z nich należą: bąk, bączek, czapla purpurowa, bocian czarny, orzeł bielik, perkoz zausznik, łabędź krzykliwy, żuraw, dzięcioł czarny oraz lelek kozodój. Najważniejszymi walorami antropogenicznymi zlokalizowanymi na terenie gminy Milicz są: pałac klasycystyczny z XVII wieku, zabytkowy park pałacowy, kościół pod wezwaniem św. Andrzeja Boboli, ruiny zamku z XIV wieku, kościół pod wezwaniem św. Michała Archaniola oraz brama wjazdowa (dworska). Na terenie gminy znajduje się 15 obiektów bazy noclegowej dysponujących 833 miejscami, w skład których wchodzi: hotele, pensjonaty, ośrodki wypoczynkowe oraz gospodarstwa agroturystyczne. W Miliczu znajduje się również Ośrodek Sportu i Rekreacji „Karłów” z domkami campingowymi, basenem, kortem tenisowym oraz zespołem boisk sportowo-rekreacyjnych. Przez teren gminy biegną ciekawe szlaki turystyczne, takie jak szlak czerwony „Zamkowy” (Żmigród–Sułów–Wzgórze Joanny–Krośnice–Milicz), szlak zielony „Barokowych Fundacji Hatzfeldów” (Raki–Żmigród–Korzeńsko–Barkowo–Wierzbina), szlak zielony „Rezerwatów przyrody” (Zduny–Cieszków–Ruda Milicka–Milicz Karłów–Lasowice–Skorosów), szlak niebieski „Archeologiczny” (Grodzisko Kędzie–Żmigród–Sułów–Milicz – Kuźnica Czeszycka) oraz szlak czarny „Wzgórz Cieszkowskich” (Milicz–Cieszków). Dużym zainteresowaniem turystów cieszą się również coroczne imprezy organizowane na terenie gminy, np. „Święto karpia milickiego” oraz „Dni Doliny Baryczy”⁶.

---

⁶ *Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Milicz*, Uchwała Rady Miejskiej w Miliczu z dnia 30 czerwca 2005 r., nr XXX/236/05.

3. Ocena potencjału turystycznego Gminy Milicz przez jej mieszkańców

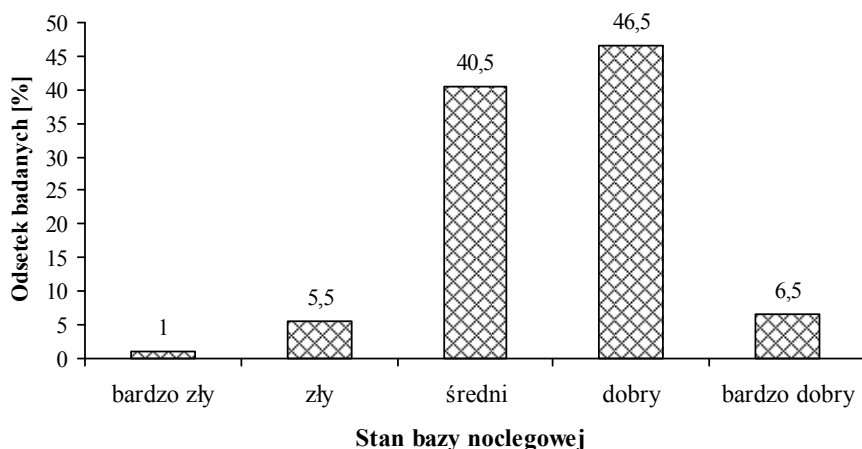
Większość ankietowanych mieszkańców Milicza uważa, że ich gmina charakteryzuje się dużym potencjałem turystycznym. Niemal co drugi badany (45,5%) uważa, że jest on wysoki, a co czwarty (27%), że bardzo wysoki. Co piąty respondent nie miał zdania na ten temat (21%), co szesnasty twierdził, że potencjał turystyczny gminy jest niski (6%), a co dwusetny (0,5%), że bardzo niski (rysunek 1).

Rys. 1. Ocena potencjału turystycznego gminy Milicz dokonana przez jej mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

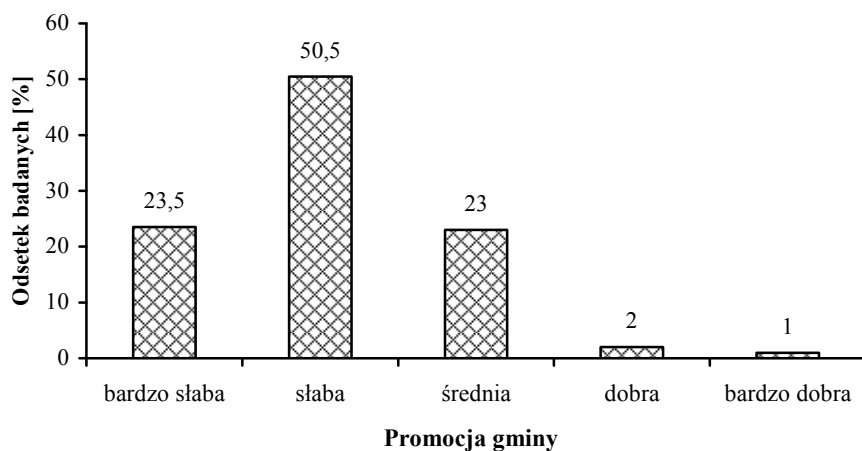
Prawie połowa ankietowanych (46,5%) dobrze ocenia rozwój bazy noclegowej na terenie gminy, 40,5% twierdzi, że jest on średni, 6,5% bardzo dobry, 5,5% zły, a 1% bardzo zły (rysunek 2).

Rys. 2. Ocena stanu bazy noclegowej gminy Milicz dokonana przez jej mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

O wiele bardziej krytycznie badani ocenili działania promocyjne gminy. Ponad połowa z nich (50,5%) uważa, że jest ona słaba, 23,5% bardzo słaba, 23% średnia, a tylko 3% dobra lub bardzo dobra (rysunek 3).

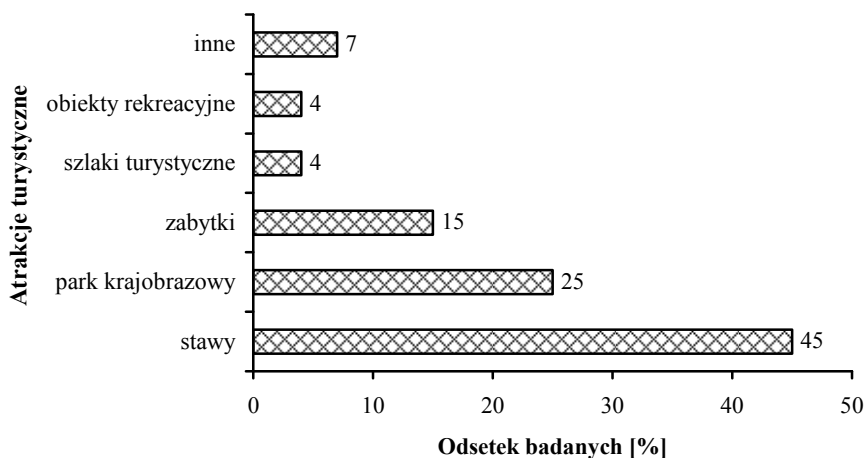

Rys. 3. Ocena promocji gminy Milicz dokonana przez jej mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

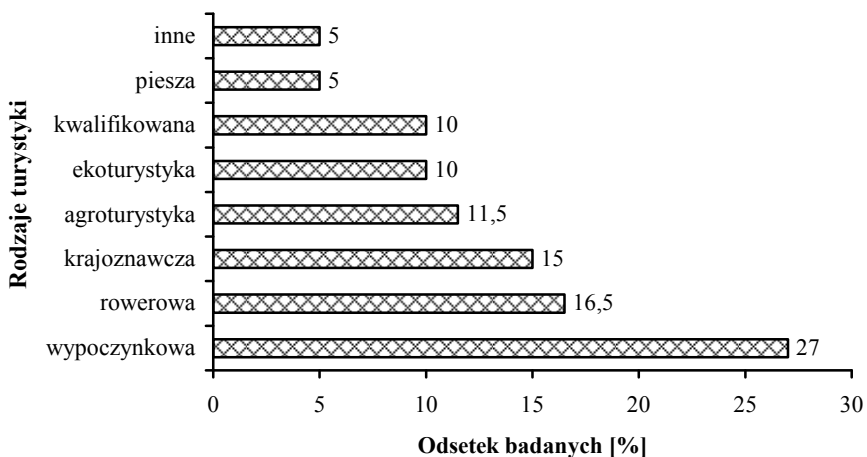
Według ankietowanych największymi atrakcjami turystycznymi gminy są: Stawy Milickie (45%), Park Krajobrazowy „Dolina Baryczy” (25%), zabytki (15%) oraz szlaki turystyczne i obiekty rekreacyjne (po 4%) (rysunek 4).

Rys. 4. Najważniejsze atrakcje turystyczne gminy Milicz w opinii mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

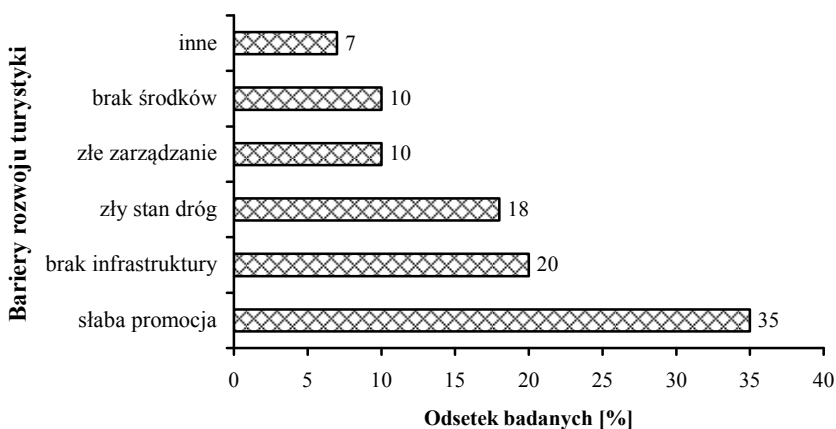
Zdaniem respondentów najbardziej odpowiednimi formami turystyki możliwymi do uprawiania na terenie Milicza są: turystyka wypoczynkowa (27%), turystyka rowerowa (16,5%), turystyka krajoznawcza (15%), agroturystyka (11,5%), ekoturystyka (10%), turystyka kwalifikowana (10%) oraz piesza (5%) (rysunek 5).

Rys. 5. Rodzaje turystyki możliwe do uprawiania na terenie gminy Milicz w opinii mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Za najważniejsze bariery rozwoju turystyki na obszarze gminy Milicz ankietowani mieszkańcy uznali: słabą promocję (35%), brak infrastruktury turystycznej i paraturystycznej (20%), zły stan dróg (18%), złe zarządzanie gminą (10%) oraz brak środków finansowych na niezbędne inwestycje turystyczne (10%) (rysunek 6).

Rys. 6. Najważniejsze bariery rozwoju turystyki na terenie gminy Milicz w opinii mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Podsumowanie

Rosnąca popularność różnych form turystyki niesie ze sobą wiele konsekwencji ekonomicznych. Gospodarka turystyczna jest obecnie sektorem generującym znaczące wpływy budżetowe, odgrywającym doniosłą rolę w tworzeniu PKB oraz przyczyniającym się do tworzenia wielu nowych miejsc pracy. Coraz aktywniejsze w stymulowaniu rozwoju turystyki są również samorządy terytorialne, które widzą w niej pozytywny impuls do aktywizacji gospodarczej, wzrostu dochodów budżetów lokalnych oraz czynnik pobudzający lokalny rynek pracy. Aby określony obszar mógł wykorzystać ten czynnik rozwoju, musi on charakteryzować się wysokim potencjałem turystycznym. W przypadku analizowanej gminy Milicz warunek ten wydaje się spełniony. Wysoki potencjał turystyczny gminy potwierdzony został przez jej mieszkańców. Aby turystyka odgrywała znaczącą rolę w procesach rozwoju Milicza, władze lokalne winny realizować racjonalną politykę turystyczną. Należy zatem odpowiednio wykorzystać największe atrakcje turystyczne gminy oraz zniwelować bariery rozwoju turystyki na jej obszarze, m.in. słabą promocję gminy oraz niewystarczające zasoby infrastrukturalne.

TOURISM POTENTIAL OF THE MILICZ COMMUNE BASED ON THE QUESTIONNAIRE SURVEY

Summary

Tourism is a multidimensional phenomenon playing specific functions on the following planes: social, economic, spatial, natural and cultural ones. Its meaning for local development processes is determined first of all by tourism potential of the reception area. The aim of this thesis is to analyse the tourism potential of the Milicz commune. Material for the thesis is based on the data obtained as a result of a survey carried out among 200 randomly selected inhabitants of the commune. In the opinion of the definite majority of the surveyed persons tourism potential of the commune is high. The respondents concerned Milickie Ponds and Barycz Valley Landscape Park as the most important tourist attractions. The most important obstacles for tourism development in the Milicz commune there are: weak promotion and insufficient quantity and quality of tourist and paratourist infrastructure. Therefore activities of the local authorities should be focused on maximum use of the existing tourist attractions and elimination of the barriers of tourism development.

Translated by Daniel Puciato, Bolesław Goranczewski, Łukasz Kamalski